

besværlige tider« (under den store nordiske krig) ikke skulle ulejliges mere end selvejerbønderne, hvis ægte var en fjerdedel af rytterbøndernes. Amtsforvalteren gik imod dette og beviste med generalkommissariatets ordre af 10. jan., at han skulle lade »male og uforsømmelig i Fredericia lade levere« det omtalte mel, hvilket krav ogsaa var fremsat af kommandanten i Fredericia den 4. maj. Dommen kom til at lyde paa, at sognemændene fra Wamdrup »for deres forsømmelse og mishandling« pligtig var at betale amtsforvalteren, Anker Hansen, det fordærvede, magasinerede mel med rede penge, nemlig 16 slettedaler 12 skilling, og »for fortræd, møje og omkostning« at betale ham 8 rdl.

Denne sag viser grant en af de mange kørseler, man da kunne paalægge bønderne paa egen regning. Hen- og hjemvejen sammenlagt var turen paa ca. 75 km, og med de elendige veje og ditto vogne in mente, var det en haard tur baade for folk og heste. Det var ikke underligt, at bønderne var modvillige og drilagtige, da de afleverede melet.

John Kvist.

EN »SKÆGGEMAND« SOM REDNINGSMAND.

For omkring en halv snes år siden stod der på museumsloftet i *Varde* en lerdunk, en såkaldt »skæggemand«, temmelig stor, men af almindelig type.

Ved en nøjere undersøgelse viste det sig, at der nede på bunden lå en seddel, som sikkert hidtil havde været upåagtet. Den var skrevet med gotiske bogstaver, og i kortfattet form gav den uden sproglig udsmykning skæggemandens historie.

Dunkens ejer fortæller, at han har købt den sam-

men med et læs fisk ude ved »Gabet«, *Nymindegab*, i oktober 1860. Der var for nylig strandet et skib, der hed »Bretong«. En dreng havde været i stor livsfare, da han ikke kunne svømme. Man havde da bundet to dunke ved hans bælte, og han var sluppet levende i land. Ved afrejsen havde han medtaget den ene dunk. Den anden var blevet ved *Nymindegab*, indtil den så var blevet købt sammen med fiskene.

Seddelen beretter om endnu en begivenhed. Den nye ejer havde taget dunken i brug, og en dag sad hans kone med den oppe på et hølæs, der kørtes hjem. Læsset væltede, og konen sammen med dunken kom under høet. Det var et spændende øjeblik, da hun jo var i største fare for at blive kvalt. Manden arbejdede som rasende med forken for at få høet til side og få hende befriet. Herved var han nær kommet til at gennembore brystet på sin hustru med den spidse fork. Men dunken reddede hende. Den lå nemlig på hendes bryst, og det var den, han jog forkens tiner imod.

Beretningen slutter da med disse ord: »To liv haver den frelset, og derfor skal den ej bortkastes.«

Nu fortæller en gammel strandingsprotokol følgende om begivenheden under strandingen: »1860 d. 8. okt. strandede i Bjerregaards strandlen*) den franske brig »Breton« af St. Malo, kommende fra Rouen og bestemt for Kronstadt, lastet med jernbanehjul. Besætningen 9 mand bjergedes i land ved egen hjælp og ved bistand af opsynsmanden, der var den eneste, der nåede tidsnok frem til strandingsstedet.«

*) Bjerregårds strandlen ligger på Holmslands klit lige nord for *Nymindegab*.

Skæggemandens ejer har underskrevet sin betretning, men underskriften er desværre ulæselig. Fornavnet begynder med T og efternavnet muligvis med M. Et par gamle mænd i Ølgod mente for mange år tilbage at have hørt historien, men noget sikkert kan ikke siges.

H. Øllgaard.

SAGEFALD FRA SKAST HERRED 1623-24.

Hvert år skulle kongelig lensmand i sine regnskaber gøre rede for udgifter og indtægter af lenet. Det var i en tid, da folks moralske vandel var sat under opsigt, og man havde en kæmpeovertro på straffens pædagogiske værdi. I reglen klarede man straffen med bøder, så det økonomiske spillede også ind. Delefogder og andre fogder havde travlt med opsyn, hver inden for sit område i herred og birk, så bøderne, sagefaldet, kunne komme til at skæppe godt i lensmandens kasse. Man »tingede«, d.v.s. forhandlede om bødens størrelse. Der skulle tages hensyn til selve forseelsen, men også til syndereens økonomiske evne.

I det følgende gengives et stykke af sagefaldslisten for året 1623-24, nemlig de poster, der stammer fra Skast herred. Det er dog kun beboerne på kronens gods, det drejer sig om. Adelen og kirkens tjenere måtte bøde til deres herskaber.

»Laurids Hansen i Wgeluig [Uglvig, Jerne sogn], tinging for lejervide¹⁾ gav penge 10 dl.

Jep Morttensen i Brøndum tinging for ulovlig skytteri gav penge 3 dl.

Christen Nielsen og Hans Nielsen i Thulsmark [Tulsmark, Alslev sogn] tinging for ulovligt vrag, de havde opstrandet, gav penge 5 dl.